

Ylä-Jarkko Mari(LUKE)

18.03.2021
JULKINEN

Asia

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi maatalouden tuotantopanoksia ja tuotoksia koskevista tilastoista sekä asetusten (EY) N:o 1165/2008, (EY) N:o 543/2009 ja (EY) N:o 1185/2009 ja neuvoston direktiivin 96/16/EY kumoamisesta.

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 2.2.2021 ehdotuksen asetukseksi maatalouden tuotantopanoksia ja tuotoksia koskevista tilastoista sekä asetusten (EY) N:o 1165/2008, (EY) N:o 543/2009 ja (EY) N:o 1185/2009 ja neuvoston direktiivin 96/16/EY kumoamisesta (COM (2021) 37 final), ns. SAIO-asetus.

Asiaa on valmisteltu unionin tilastoviraston, Eurostatin, asiantuntija- ja johtajaryhmissä. Euroopan maataloustilastojärjestelmästä, johon SAIO-tilastot sisältyvät, on tehty vaikutusten arviointi vuonna 2016. Tässä yhteydessä järjestettiin myös julkinen kuuleminen. Euroopan tilastokomiteaa on kuultu lokakuussa 2020.

Sidosryhmien kuulemiset on järjestetty 1) maataloustilastojohtajien ryhmän (DGAS) kokouksissa ja seminaareissa, joissa kuullaan komission yksiköitä, kansainvälisiä järjestöjä ja maataloustuottajien järjestöjä, 2) ESSC-komitean kokouksissa ja 3) komission pääosastoissa järjestetyissä kuulemistilaisuuksissa. Lisäksi SAIO-tilastoja koskeva etenemissuunnitelma julkaistiin neljäksi viikoksi Euroopan komission ”Kerro mielipiteesi” -foorumilla yleisön palautetta varten.

Suomessa asetuksen piiriin kuuluvista tilastoista vastaa pääosin Luonnonvarakeskus. Tilastokeskuksen vastuulla ovat maatalouden hintaindeksit.

Asian käsittely neuvoston tilastotyöryhmässä käynnistyi 3.2.2021 jäsenvaltioiden näkökantojen kirjallisella kuulemisella 24.2.2021 asti. Neuvoston tilastotyöryhmä aloitti asian käsittelyn kokouksessaan 19.2.2021. Puiteasetuksen perusteella annettavien täytäntöönpano- ja delegoitujen asetusten valmistelu on meneillään Eurostatin työryhmissä.

Suomen kanta

Suomi kannattaa asetusehdotusta yleisellä tasolla ja SAIO-tilastojen saattamista saman puitelainsäädännön piiriin. Myös asetusehdotuksen keskeiset tavoitteet ovat kannatettavia. Suomi kuitenkin katsoo, että asetusta olisi muutettava tietyiltä osin.

- 1) Asetukseen tulisi lisätä konkreettisia rajoitteita sekä suojaomilausekkeita, joilla pyritään varmistamaan se, että kokonaistiedonantorasisitus ja -kustannukset eivät kohoa.
- 2) Unionin rahoituksella tulisi mahdollistaa ehdotusta laajemmin asetuksen ja sen nojalla annettavien delegoitujen ja täytäntöönpanoasetusten täytäntöönpanon tuki.
- 3) Asetuksen liitteessä tulisi määritellä ehdotusta tarkemmin, mitä tietoja on toimitettava ja kuinka usein, jolloin myös asetuksen vaikutukset nykyisiin vastausrasitteisiin ja kustannuksiin voidaan arvioida.

Suomi katsoo, että asetukseen olisi tärkeää tehdä seuraavat muutokset:

Suomi katsoo, että 4 artiklassa tulisi tarkentaa komission valtaa antaa täytäntöönpanosäädöksiä kattavuusvaatimuksista, jolloin komissio ei voisi kasvattaa kattavuusvaatimuksia.

Suomi katsoo, että 5 artiklassa tulisi myös tarkentaa sekä komission valtaa antaa delegoituja säädöksiä liittyen asetuksen liitteissä olevien yksityiskohtaisten aiheiden muuttamiseksi että tarkentaa komission valtaa antaa täytäntöönpanosäädöksiä, joilla määriteltäisiin Eurostatille toimitettavat tietokokonaisuudet. Molempien osalta tulisi lisätä suojaomilausekkeet suojaamaan liialliselta vastausrasitteen ja kustannusten nousulta. Lisäksi Suomi katsoo, että komission tulisi varmistaa uuden yksityiskohtaisen aiheen toteutettavuus arvioimalla sen jäsenvaltion tekemällä pilottitutkimuksella. Täytäntöönpanosäädöksen hyväksymisen ja viitevuoden alun välillä tulisi olla pidempi 18 kuukauden viive ehdotetun 9 kuukauden sijaan.

Suomi katsoo myös, että 6 artiklassa uusien tilastotarpeiden perusteluja tulisi vahvistaa ja artiklassa mainituilla täytäntöönpano- ja delegoiduilla asetuksilla ei saisi aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia.

Suomi katsoo, että tuplaraportointi tulisi poistaa 10 artiklasta ja artiklaan lisätä maininta siitä, että hintaindeksien menetelmäraportti toimitetaan samaan aikaan kuin yksityiskohtaista aihetta 'Painot ja perusvuodeltaan muutetut indeksit' koskevat tiedot.

Suomi katsoo, että asetukseen tulisi lisätä uusi artikla 11a pilottitutkimuksista. Mikäli Eurostat identifioi merkittäviä uusia tietotarpeita tai uudistuksia tällä asetuksella määriteltäisiin tietokokonaisuuksiin, se voisi käynnistää jäsenvaltioiden vapaaehtoisesti toteuttamia pilottitutkimuksia. Niiden avulla voitaisiin arvioida uuden tiedon hankinnan toteutettavuutta (hyödyt, lisäkustannukset, vastausrasitteen nousu) ja relevanssia ennen säännöllisen tiedontuotannon käynnistämistä.

Suomi katsoo, että 11 artiklassa unionin rahoitusosuus pitäisi olla pakollinen eikä vapaaehtoinen. Lisäksi Suomi katsoo, että unionin avustuksen käyttökohteita tulisi laajentaa tapauskohtaisen tiedonkeruun (ad hoc) täytäntöönpanon lisäksi seuraaviin kohteisiin: tietovaatimusten kehittäminen ja toimeenpano, prosessien, IT-järjestelmien ja vastaavien tukitoimintojen kehittäminen ja parantaminen sekä pilottitutkimuksiin osallistuminen.

Suomi kannattaa kasvinsuojeluaineiden käytön tilastoinnin ja seurannan parantamista, mutta katsoo, että kasvinsuojeluaineiden käytön uusi vuosittainen tilastointivelvoite lisää huomattavasti vastausrasitetta ja tilastoinnin kustannuksia. Sen vuoksi Suomi katsoo, että tilastointivelvoitteen tiheys tulisi ensisijaisesti säilyttää nykyisellä tasolla (5 vuoden välein).

Lisäksi Suomi katsoo, että useampaan muuhunkin artiklaan sekä asetuksen liitteeseen on tarpeen tehdä teknisiä muutoksia.

Pääasiallinen sisältö

SAIO-asetusehdotus on osa Euroopan unionin maataloustilastojen nykyaikaistamiseen tähtäävää, vuodesta 2020 lähtien toteutettua maataloustilastostrategiaa. Sen mukaisesti maataloustilastointijärjestelmän säädösperustaa ollaan uudistamassa niin, että kokonaisuus tulee perustumaan kolmeen asetukseen:

1. Asetus integroiduista maataloustilastoista (EU) N:o 2018/1091 (IFS) hyväksyttiin vuonna 2018 ja se kattaa maatilojen rakennetta koskevat tiedot.
2. SAIO-asetusehdotus kattaa maatalouden panoksia ja tuotoksia koskevat tilastot.
3. Asetus maatalouden taloustileistä. Komission ehdotus asetukseksi (COM (2021) 54 final) on annettu 12.2.2021 ja käsittely aloitettu neuvoston tilastotyöryhmässä 19.2.2021.

SAIO-asetusehdotuksella pyritään edistämään vuoden 2020 maataloustilastostrategiaan sisältyviä keskeisiä tavoitteita, joita ovat korkealaatuisten, tietotarpeisiin tehokkaasti ja vaikuttavasti vastaavien tilastojen tuottaminen sekä tilastojen vertailukelpoisuuden ja koherenssin parantaminen. Uusia, ajankohtaisia tietotarpeita, joihin asetus vastaa, ovat yhteisen maatalouspolitiikan sekä Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja siihen liittyvien pellolta pöytään -strategian ja biodiversiteettistrategian tietotarpeet.

Asetusehdotus koskee maatalouden tuotantopanoksia ja tuotoksia koskevia tilastoja, joita ovat eläintuotannon tilastot (mm. eläinten lukumäärät, tuotokset), kasvintuotannon tilastot (mm. sadot, viljelyalat, kasvitaseet), luonnonmukaisen tuotannon tilastot, maatalouden hintatilastot (hintaindeksit ja absoluuttiset hinnat) sekä ravinteita ja kasvinsuojeluaineita koskevat tilastot. Asetus korvaa useita vanhempia maataloustilastoja koskevia EU-asetuksia.

Asetusehdotuksen sisältö

Asetuksen myötä lainsäädännön piirissä olevat tilastointivelvoitteet kasvanevat:

- ☐ Aiemmin herrasmies- ja ESS-sopimuksiin perustuneet kasvitaseet, maatalouden hintatilastot (hintaindeksit ja absoluuttiset hinnat), pellon vuokrat ja ostohinnat, lannoitetilastot ja ravinnetaseet tulisivat lainsäädännön piiriin.
- ☐ Hintaindeksien laadintaperiaatteita kehitetään, mikä edellyttäisi ns. kausipainojen laskemista laajemmalle joukolle tuotteita ja panoksia. Lisäksi laskentaa olisi täydennettävä kuljetuskustannuksilla ja toimitusmaksuilla (lisäys tiedonkeruuseen).
- ☐ Osa tilastoinnista tihenisi. Kasvinsuojeluaineiden tilastointi tihenisi viiden vuoden välein toistuvasta vuosittaiseksi. Nautojen lukumäärien ja tuotantoennusteiden tilastointi tihenisi kahdesti vuodessa tapahtuvaksi.
- ☐ Myös kokonaan uusia asioita olisi tulossa tilastoinnin piiriin: pysyvien nurmien käyttö laitumena, orgaaniset lannoitteet, turkiskahkojen määrä sekä munivien kanojen ja broilereiden määrät NUTS2-alueittain.

- ☐ Uutena elementtinä tulisi myös mahdollisuus lisätä aihealueeseen liittyviä tapauskohtaisia erityiskysymyksiä, joilla täydennetään säännöllisesti kerättävää tietoa (ns. ad hoc -tiedonkeruut).

Asetusehdotus mahdollistaisi myös erilaisten uusien tietolähteiden, kuten kaukokartoituksen, hyödyntämisen tilastotuotannossa, mikä onnistuessaan vähentäisi vastaajille aiheutuvaa rasitetta. Asetusehdotuksen mukaiset tiedonkeruut kohdistuvat maataloille, tuotteita maataloilta ostaville yrityksille (esim. meijerit, teurastamot) ja tuotantopanoksia maataloille myyville yrityksille.

Ehdotukseen ei sisälly säännöllisen tiedonkeruun rahoittamista, mutta siinä ehdotetaan unionin osarahoitusta tapauskohtaisiin tiedonkeruuihin (ad-hoc), joiden ajankohta, sisältö ja laajuus eivät ole tiedossa. Ensimmäiset tapauskohtaiset tiedonkeruut voitaisiin järjestää aikaisintaan kahden vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta ja tiheimmillään kahden vuoden välein.

Säädösvallan siirrot komissiolle

Ehdotuksessa komissiolle siirrettäisiin säädösvaltaa delegoiduin asetuksin:

- ☐ muuttaa asetuksessa lueteltuja yksityiskohtaisia aiheita (5 artiklan 8 kohta);
- ☐ täsmentää tapauskohtaisesti annettavia tietoja, kun lisätietojen keruu katsotaan tarpeelliseksi (ad hoc -tiedonkeruun aiheet, yksityiskohtaiset aiheet ja tällaisten uusien tilastotarpeiden perustelut sekä viitejaksot) (6 artiklan 1 kohta);

Ehdotuksessa komissiolle annettaisiin valta täytäntöönpanoasetuksin:

- ☐ täsmentää kattavuusvaatimuksia (4 artiklan 5 kohta);
- ☐ määrittellä Eurostatille toimitettavat tietokokonaisuudet ja täsmentää tarvittaessa tietokokonaisuuksien tekniset elementit, joita ovat muuttujien luettelot, muuttujien kuvaukset, luonnonmukaisen tuotannon ja luonnonmukaisten tuotteiden muuttujat, alueellisen tason muuttujat, havainto- ja raportointiyksiköt, tarkkuusvaatimukset, menetelmiä koskevat säännöt ja tietojen toimittamisen määräajat (5 artiklan 9 kohta);
- ☐ vahvistaa ad hoc -tiedonkeruuta koskevien muuttujien luettelot, muuttujien kuvaukset, tarkkuusvaatimukset ja tietojen toimittamisen aikarajat (6 artiklan 3 kohta);
- ☐ täsmentää tietokokonaisuuksien toimitustiheyttä, joka on vahvistettu asetuksen liitteessä (7 artiklan 1 kohta);
- ☐ määrittellä muuttujien kynnysarvot siten, että kyseisten kynnysarvojen soveltaminen ei vähennä ao. muuttujan odotettua EU:n kokonaisarvoa viitevuonna yli viidellä prosentilla (7 artiklan 2 kohta);
- ☐ määrittellä kynnysarvot, niiden määrittämisessä käytettävät tietolähteet ja menetelmät sekä muuttujat, joihin poikkeusta sovelletaan (7 artiklan 3 kohta);
- ☐ määrittellä viitejaksot asetuksen liitteessä vahvistettua tarkemmin (9 artikla);
- ☐ vahvistaa laaturaportteja koskevat käytännön järjestelyt ja sisältö (10 artiklan 7 kohta).

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 338(1) artikla, jonka nojalla Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat päättää unionin toiminnan kannalta tarpeellisten tilastojen tuottamisen edellyttämistä toimenpiteistä. Artikla sisältää Euroopan parlamentin ja neuvoston päätösmenettelyn tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen. Määräenemmistöpäätös.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin vastuuvaliokunta on AGRI (maatalous ja maaseudun kehittäminen). Esittelijä ja aikataulu eivät ole vielä tiedossa.

Kansallinen valmistelu

Perusmuistio on valmisteltu Luonnonvarakeskuksen ja Tilastokeskuksen yhteistyönä. Asetusehdotusta on käsitelty tilastoalan EU-asoiden yhteistyöryhmän kokouksessa 4.3.2021 sekä maatalous- ja elintarvikejaostossa (EU18) 11.3.2021.

Eduskuntakäsittely

E-kirje 18.3.2021.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asetuksella ei ole vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Ehdotuksen vaikutukset

Asetusehdotuksen aiheuttamia muutoksia Suomen nykyiseen tilastotuotantoon on vaikea nykytiedon valossa arvioida täsmällisesti, koska puiteasetukseen liittyvät täytäntöönpanoasetukset (neljä kpl) ovat vasta valmistelussa. Niissä määritellään mm. kynnysarvot, tarkemmat tietojen toimitustiheydet sekä jäsenvaltiokohtaisesti myönnettävät poikkeukset säännönmukaisiin tietojen toimituksiin. Ko. määrityksillä on huomattava merkitys Suomelta edellytettävän tilastotuotannon laajuuteen. Epävarmuutta lisää myös se, että komissiolle ehdotetaan siirrettävän säädösvaltaa asioissa, joista voi seurata merkittäviä tilastoinnin muutoksia myös jatkossa.

Suomi ei ole toimittanut kaikkia herrasmiessopimuksen perusteella pyydettyjä tietoja Eurostatiin. Tämän vuoksi on käynnistettävä ainakin uusi tiedonkeruu luomumeijerituotteiden valmistusmääristä ja kehitettävä tuotantopanosten absoluuttisten hintojen tilastointia.

Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset Suomelle:

Perusasetuksella, delegoiduilla ja täytäntöönpanoasetuksilla arvioidaan tämänhetkisen tietämyksen perusteella olevan seuraavanlaiset taloudelliset vaikutukset:

Luonnonvarakeskuksella on ollut vuosina 2019-20 kasvitaseisiin liittyvä EU-hanke, jossa on jo ennakoiden kehitetty asetusehdotuksen mukana tuomia muutoksia. Projektin kokonaiskustannukset olivat 223 962 euroa (kokonaiskustannusmallin mukaisesti), ja niihin saatiin Eurostatilta projektirahoitusta 128 290 euroa.

Alkuvuodesta 2021 Luonnonvarakeskus on hakenut Eurostatilta rahoitusta maataloustilastojen modernisointiin. Projektin yhteydessä on tarkoitus toteuttaa tarvittavat muutokset maitotilastoihin ja siihen liittyvän tietojärjestelmän uudistaminen. Maitotilastojen osuus rahoitushakemuksen kokonaiskustannuksista on noin 100 000 euroa.

Näiden lisäksi kertaluonteisista kehittämistoimista on tulossa kustannuksia erittäin karkean arvion mukaan 186 788 – 383 576 euroa (1 – 2 htv + ostopalveluja 70 000 – 150 000 €). Jatkuvat tuotantokustannukset kohoavat noin 146 788 – 245 182 euroa vuodessa (1 – 1,5 htv + ostopalveluja 30 000 – 70 000 euroa) riippuen EU:lta mahdollisesti saatavasta rahoitustuesta. Laskennassa on käytetty kokonaiskustannusmallin mukaista htv-kustannusta.

Tapauskohtaiset tiedot (ns. ad hoc -tiedonkeruut) voivat lisäksi tuoda henkilöstöön, tietojärjestelmiin ja tiedonkeruisiin liittyviä merkittäviä lisäkustannuksia, joita on nykyisen tiedon valossa mahdotonta arvioida.

Mainitut arviot muutosten taloudellisista vaikutuksista hallinnolle ovat ehdotuksen nykyisessä käsittelyvaiheessa vasta yleispiirteisiä ja alustavia ja täsmentyvät jatkovalmistelussa. Muutoksista aiheutuvat lisäkustannukset katetaan lähtökohtaisesti julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen puitteissa. Mahdollisiin lisäresursointitarpeisiin otetaan normaaliin tapaan kantaa julkisen talouden suunnitelmia ja valtion talousarvioita koskevin päätöksiin.

Vaikutukset EU-budjettiin:

Komissio on laatimassaan rahoitusselvityksessä todennut, että ehdotuksen talousarviovaikutukset eivät ole tiedossa asetusta annettaessa. Selvityksessä on mainittu, että henkilöresursseihin ja muihin hallintomenoihin käytettävien määrärahojen tarve katetaan toimen hallinnointiin jo osoitetuilla pääosaston määrärahoilla ja/tai pääosastossa toteutetuilla määrärahojen uudelleenjärjestelyillä sekä tarvittaessa sellaisilla lisäresursseilla, jotka toimea hallinnoiva pääosasto voi saada käyttöönsä vuotuisessa määrärahojen jakomenettelyssä talousarvion puitteissa. Komission arvion mukaan asetusehdotus edellyttäisi hallintomäärärahoja 0,330 miljoonaa euroa vuodessa vuosina 2021 – 2023 ja 2,130 miljoonaa euroa vuodessa vuosina 2024 – 2027 (yhteensä 9,510 miljoonaa euroa vuosina 2021 – 2027).

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Neuvoston tilastotyöryhmä on aloittanut asetusehdotuksen käsittelyn 19.2.2021. Komission esityksen jälkeen jäsenvaltiot esittivät yleisiä näkemyksiään: Kaikkiaan 22 jäsenvaltiota käytti puheenvuoron. Jäsenvaltiot kannattivat ehdotusta yleisellä tasolla ja pitivät hyvänä asetukseen sisältyvien tilastojen modernisointia sekä sitä, että ehdotus pyrkii vastaamaan, muun muassa yhteisen maatalouspolitiikan ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelman, tietotarpeisiin. Useilla jäsenvaltioilla oli kuitenkin huolia ehdotuksesta. Keskeisimmät huolet olivat samansuuntaiset kuin Suomella. Käsittely tilastotyöryhmässä jatkuu 17.3.2021.

Asiakirjat

Komission asetusehdotus COM(2021) 37 final
Asetusehdotukseen sisältyy myös liite.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Mari Ylä-Jarkko, Luonnonvarakeskus, mari.yla-jarkko@luke.fi
+358 29 532 2522

Anita Heinonen, Tilastokeskus, anita.heinonen@tilastokeskus.fi
+358 46 923 1506

Mikko Peltonen, Maa- ja metsätalousministeriö, mikko.peltonen@mmm.fi
+358 29 516 2296

EUTORI-tunnus

EU/2021/0108

Liitteet**Viite**

Asiasanat	maataloustilastot, Tilastoalan EU-asioiden yhteistyöryhmä
Hoitaa	MMM, TK, VM
Tiedoksi	ALR, EUE, LUKE, OKM, TULLI, VNK, VTV
